

VITUS BERING MEDAILLEN

For at hædre mindet om den danske opdagelsesrejsende og polarforsker Vitus Bering nedsattes i 1941 under protektion af præsidenten for Det Kongelige Danske Geografiske Selskab, Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik, en komité til oprettelse af et Vitus Bering mindefond, hvis vigtigste formål – udtrykt i fundatsens § 3 – er uddeling af en Vitus Bering Medaille, der tilkendes som belønning for fremragende ydelser i den geografiske videnskabs tjeneste. Medallør ved Den Kongelige Mønt, Harald Salomon, har efter samråd med Det Kongelige danske Geografiske Selskab udarbejdet modellen, der på den ene side viser et kort over Beringstrædet med omgivelser og på den anden side en laurbærkrans, omgivende navnet på den, medaillen er tildelt.

Ved et møde i Det Kongelige Danske Geografiske Selskab den 3. februar 1942 overdrog komiteens formand, professor dr. Niels Bohr, Vitus Berings Mindefond og Vitus Bering Medaillen til Selskabet.

Vitus Bering Medaillen er tildelt:

Nørlund, N. E.	6. 3.1956	bd. 55 s.	VI-VII
Nielsen, Niels	8.10.1963	bd. 63 s.	VI-VIII
Hågerstrand, Torsten	1.12.1970	bd. 69 s.	VII-VIII
Vedel, A. H.	1.10.1974	bd. 74 s.	II
Thorarinsson, S	7.12.1976	bd. 76 s.	XV
Schytt, Valter	3.11.1981	bd. 82 s.	V
Thostrup, S.	25.11.1986	bd. 87 s.	XII

VICEADMIRAL S. THOSTRUP

Hans Kongelige Højhed udtalte ved overrækkelsen: Det er mig en speciel glæde i aften at kunne overrække Dem selskabets VITUS BERING MEDAILLE med tak for mange års virke som selskabets vicepræsident.

Deres store interesse for geografisk forskning er velkendt. Den er til dels medfødt gennem Deres far, lodsformand Gustav Thostrups deltagelse i Danmarksekspeditionen 1906-08. Den er endvidere udtryk for den rolle, geografiske ekspeditioner spiller for sejlads af enhver art. Dette gør sig ikke mindst for en søofficer gældende, hvad enten det er af topografisk, hydrografisk eller meteorologisk art, eller det er som hjælp til vurderinger af forsvarsstrategiske spørgsmål, hvortil endelig knytter sig en naturlig trang til at søge geografisk viden i øvrigt. En sådan indstilling har præget Marinens officerer gennem tiderne, hvilket har fundet klart udtryk gennem Danmarks ekspeditionshistorie fra de store opdagelsesrejsers tid og frem til i dag. Efter opdagelsesrejserne følger diverse sømilitær indsats, overvågning af territorieretigheder, fiskeriinspektion mm., der kræver yderligere detaljerede geografiske informationer. Som ung søofficer var De under krigen tjenestgørende i Sverige, hvor de i 1943 udnævntes til kaptajnløjtnant, kommandørkaptajn i 1954, kontreadmiral 1962 og viceadmiral 1965.

I den periode, hvor De har siddet i selskabets styrelse, har De aldrig svigtet møderne. Ved en række lejligheder har Deres naturlige trang til at hjælpe og støtte den geografiske forskning været af afgørende betydning for selskabets fortsatte trivsel. Deres naturlige interesse for de arktiske egne og for oceanerne har medført aktivitet i en række for dansk forskning væsentlige organer. De er således formand for Arktisk Instituts bestyrelse, for Alf Trolle og Hustrus Legat til minde om Danmarksekspeditionen og for Støtteforeningen for Georg Stages Minde samt medlem af Nationalrådet for Oceanologi, Orlogsmuseets Venner, Komitéen for Handels- og Søfartsmuseet, Kronborg, Københavns Havnebestyrelse, Grønseforeningen og Dansk-Engelsk Selskab samt i perioden 1976-86 i egenskab af vicepræsident for Geografisk Selskab medlem af Den Danske Nationalkomité for Geografi.

Mange står i taknemlighedsgæld til Dem for Deres altid beredvillige hjælpsomhed, ikke mindst selskabet, hvor Knud Rasmussen Mindeekspedition 1978-80 ikke ville have kunnet gennemføres uden Søværnets støtte med transport – såvel sejlads i delvis uopmålt farvand, som helikoptertransport – af 10 tons gods til ekspeditionshuset på Tugtulgissuak/Kap Seddon i Melville Bugten. Den danske marine har været repræsenteret i selskabets ledelse gennem alle 110 år, de seneste 40 år ved vicepræsidenterne A. H. Vedel og S. Thostrup.

På denne baggrund er det, at De tildeles selskabets VITUS BERING MEDALJE som tak for de mange netop nævnte fremragende ydelser i den geografiske videnskabs tjeneste.

Præsidenten sluttede med følgende lykønskninger:

Kortlægning er basis for geografers arbejde. Selskabets to vicepræsidenter repræsenterer opmåling af såvel land- som havarealer. Professor Einar Andersen har netop forladt posten som vicepræsident, og vi har i dag gerne villet takke begge vore vicepræsidenter for indsatsen. Det er mig en glæde hermed at ønske vort hæderkronede gamle selskab til lykke med de 110 år.

VITUS BERING

Tale i Søofficersforeningen:

Knud Rasmussen er den rette at starte dette lille causeri med. Han var den store slæderejsende, der i felten tog de opgaver og teorier op, som de geografiske professorer Steensby og Gudmund Hatt havde udviklet om eskimoernes oprindelse. I selskabets historie indtager Knud Rasmussen en førsteplads. Samtidig er han den, der i sin tale i 1930 ved den årlige Rebild fest tog initiativet til etablering af en Vitus Bering komité under protektion af daværende kronprins Frederik, senere kong Frederik IX.

I 1941 oprettedes Vitus Berings Mindefond, hvis fornemste opgave er uddeling af Vitus Bering medaljen, der tilkendes som belønning for fremragende ydelser i den geografiske videnskabs tjeneste. Den er i aften tildelt for 7. gang. De tidligere modtagere var prof. N. E. Nørlund, prof. Niels Nielsen, prof. Torsten Hågerstrand, viceadmiral A. H. Vedel, prof. S. Thorarinsson og prof. Valter Schytt.

Modtageren af Vitus Bering medaljen i aften, viceadmiral S. Thostrup, skal hyldes med en stor tak for en helhertet indsats for den geografiske videnskab. Vi i selskabet skylder ham tak for velovervejede og kloge råd i et utal af beslutninger og for støtte til ekspeditioner, f.eks. til Melville Bugten 1978-80 og Færøerne. Jeg har således rejst med viceadmiralen til Thule, en stor oplevelse, hvor Thostrup i Knud Rasmussens hus i Dundas på vegne af HKH Prins Henrik overrakte ekspeditionshytten Kunupaluk på Tugtulgissuak/Kap Seddon, til borgmesteren i Qanaq, Qarqatsiak Nielsen. Knud Rasmussen var en stor dansker, et levende menneske, fuld af mod og energi, og hans første ekspedition blev hans skæbne. Noget tilsvarende kan siges om den anden store dansker, Vitus Bering. Følgende skal citeres fra 1. Thule Ekspedition, der blev nævnt i Dundas: »år vil gå, nye tider vil gry med andre mål for rejser, men så længe mennesker fødes og dør, vil den saga, der rejstes i disse egne fattige stenmarker, tale til os med de vældige ødemarkers alvor«.

Tout de meme pour juger un marin il veut mieux etre un peut ou courent de chose de mer. For geografi er havet, oceanografien, en uadskillelig del, eftersom $\frac{7}{10}$ af jordens overflade er hav. Specialiseringen i dag har tvunget geografierne til at koncentrere sig om kystforskningen, men 30'ernes maritime geografi, som den doceredes ved G. Schott og Hans Petterson, kræver i dag en fornyelse. Foruden den ortodokse struktur har miljøaspektet og havrets-konventionen skabt nye perspektiver.

Den danske flåde har i sin laurbærkrans et fornemt blad: Vitus Bering. Han faldt på højden af sin sejr på Bering Øen 1741 efter først at have gennemsejlet Bering Strædet og på sin sidste ekspedition at have besøgt Alaskas kyst og Aleuternes ørække. Vitus Bering vandt udødelighed ved, at senere forskere navngav såvel strædet, der skiller verdens to største landmasser samt havet N for Aleuternes ørække efter ham. Den mennesketomme ø, hvor han døde, bærer ligeledes hans navn. Det blev hans livsværk at åbne disse egne for videnskaben, den vigtige bro mellem den gamle og den nye verden. Forskningsresultater herfra blev allerede givet på Berings 2. ekspedition bl.a. af tyskeren Steller. Knud Rasmussen endte sin 5. Thule Ekspedition ved, fra Kap Deshnew at betragte sit slædespor mod øst gennem hele Nordamerika til Thule.

Hvem var da Vitus Bering? Han var født 1681 i Horsens. Søn af visiterer Jonas Svendsen og hustru Anna Pedersdatter Bering og opkaldt efter sin grandonkel, kgl. historiograf Vitus Pedersen Bering. Han drog tidligt til søs, Ostindien og Vestindien, og mødte i Amsterdam viceadmiral Cruys, født i Stavanger. Peter den Store skulle bruge sømænd til den flåde, han var i færd med at opbygge, og Vitus Jonassen Bering blev 1703 hvervet som underløjtnant. Han deltog i Den Store Nordiske Krig og blev i 1724 leder af ekspeditionen, der skulle finde ud af, om Asien og Amerika var landfast.